

RARAE AVES

Witwangsterns en kwakken

Er zijn in deze klimatologisch (en voor binnenlandse vakantiegangers soms erg onplezierige) zomer allerlei wonderlijke vogels gesignaleerd, waarvan sommige zelfs tot broeden zijn overgegaan. Berichten uit de Camargue gewagen van grote droogte in dit gebied (med. prof. dr. K. H. Voous), wat misschien aanleiding was dat *stelkluten* (zie Veldwaarnemingen XXIV), *witwangsterns* en *kwakken* in Nederland kwamen broeden. Het is jammer, dat van de *stelkluten* verscheidene legfels verloren zijn gegaan door hoge waterstanden, al hebben sommige paartjes toch met succes jongen groot gebracht. „Ergens aan de grote rivieren” broeden drie paartjes *kwakken*, op twee andere plaatsen in dit voorlopig nog maar als zodanig aan te duiden gebied zijn kleine kolonies van de *witwangstern*. „Vogelbescherming” heeft de jachtopzieners van een der *stelkluten*broedplaatsen, zowel als van de *kwakken*kolonie een beloning toegezegd, als de jongen ongestoord opgroeien.

En dan waren er nog verhalen over pelikanen, vnl. in Noord- en Zuidholland en Utrecht en een *roodhalsgans*, die naar alle waarschijnlijkheid betrekking hebben op dit gevangenschap ontsnapte exemplaren.

Over enige andere zeldzame vogelsoorten laten wij de waarnemers zelf hieronder aan het woord. Publicatie van deze waarnemingen wil niet zeggen, dat de redactie een oordeel uitsprekt over de juistheid van de determinatie. K. Z.

Gekuifde aalscholver

Op 22 maart 1958 zag ik op het Kinselmeer (Waterland) een aalscholverachtige vogel tussen ± 50 grote *zaagbekken* en enkele *nonnetjes*. Veel kleiner dan de gewone aalscholver, naar schatting 8 à 9 centimeter groter dan de zaagbekken. Had op de kop een duidelijk zichtbare en recht-opstaande kuif. Het verenkleed was donker, „vet”, groen, enigszins glanzend.

De vogel dook geregeld, soms met een sprong boven het water uit. De waarneming werd verricht met een prismakijker 7 x 50, de afstand was ± 30 meter en het weer was zeer gunstig.

Op 24 maart ben ik weer naar het Kinselmeer geweest en heb de vogel opnieuw waargenomen. De afstand was nu ± 10 meter en nu zag ik de helder blauwachtige ogen. Verder de kleinere,

doch echte aalscholverneb. Volgens mij is dit onmiskenbaar de *kuifaalscholver* (*Phalacrocorax aristotelis*).

JAAP HEERDING
In dit verband willen wij een reeds eerder ontvangen waarneming vermelden van de heren H. Bouquet en G. Volger. Op 8 april 1956 meenden zij 2 *kuifaalscholvers* waargenomen te hebben op de Merken bij Jisp (N.H.). De heer Bouquet vermeldde daarbij de volgende bijzonderheden: „Zonnig weer met goed zicht. Bij het waarnemen viel het licht recht op de flanken van de vogels. Het viel direct op dat de vogels slanker waren dan gewone *aalscholvers*. Zowel kop als lichaam waren volkomen zwart. Nergens was enig wit te herkennen”.

Het meest karakteristieke kenmerk: de „gekuifde” kop werd in dit geval niet vermeld. Bij het zomerkleed ontbreekt het wit aan kin en keel, terwijl dan de opstaande kuif een der voornaamste kenmerken is.

Steppenkiekendief

Op 4 mei 1958 waren P. Spreuwenberg en ondergetekende op het vliegveld bij Venlo toen we om 6.30 uur op een paal een erg lichte, roofvogel zagen zitten. De roofvogel was opvallend wit en zat op valkenmanier, met de staart naar beneden en met de rug naar de zon, toilet te maken. We naderden hem in de auto van achteren tot op ca. 50 m en zagen door de kijker (7 x 50) dat de rug effen en erg licht grijs was. De vleugels waren bijna even lang als de staart.

Deze was effen grijs (als rug) en hij had geen witte stuit. Hij had zwarte grote slagpennen met duidelijk lichtere randjes om iedere slagpen. Tijdens het toilet zagen we dat de kop nagenoeg wit was en dat de ogen zo licht waren, dat ze in dat witte vlak bijna niet opvielen, zodat we zelfs aan een albino (valk) gingen denken. Mede door de ongewone houding en lichte kleur hadden we nog steeds niet in de gaten dat we met een kiekendief te doen hadden.

Hierna naderden we hem (in wagen) opzij tot op ca. 60 m en zagen een witte borst en ook viel de bleke kop nog eens duidelijk op.

We stonden nu 90° t.o.v. de vorige positie. Nadat we hem onder bijna ideale omstandigheden 25 min. hadden waargenomen vloog de vogel op, draaide voor ons langs en vloog in oostelijke richting weg. Ook nu de rug in de schaduw kwam en we er nog eens goed op letten was er geen witte stuit te zien. Bovendien viel het kiekendievensilhouet nu goed op. Er bleef ons, na Petersons „Vogelgids” geraadpleegd te hebben, niets anders over dan te moeten (of mogen) concluderen dat dit de *steppenkiekendief* (*Circus macrourus*) geweest is. Het zwart van de handpennen was in de zit duidelijk minder (en licht omrand) dan bij de blauwe.

L. M. E. v. d. HOMBERGH

Dwergooruil

De heer J. Tjoelker, hoofd der o.l. school te Langweer (Fr.) overhandigde mij een dood uiltje, dat zijn school was binnengevlogen en tussen het wandrek van het gymnastieklokaal was blijven hangen. Het werd daar op 26 mei 1958 dood gevonden.

Mijn eerste gedachte, met een *dwergooruil* te doen te hebben, werd vervaagd door het idee: „Dit bestaat niet, deze soort komt hier niet voor; het zal wel een kleine vorm van de *steenuil* zijn”.

Steltkluten (Cliché Alg. Handelsblad)

Maar nog met de vogel in de handen kwamen wij langzamerhand tot onze eerste gedachte terug. Het was inderdaad een *dwerghooruil*. De kleur, de flinke oorpluimen en de grootte sloten verwarring uit.

Dit uiltje schijnt voor het laatst in 1906 in ons land te zijn waargenomen, het is dus wel een bijzonderheid, dat na ruim 50 jaar weer een exemplaar is ontdekt.

Enkele maten werd genoteerd: snavel 18 mm, vleugel 154 mm, staart 69 mm, loopbeen 30 mm. Het zou interessant zijn te weten of meer soortgenoten naar het noorden zijn afgedwaald. De vogel wordt geprepareerd bewaard in de collecties van het Friesch Natuurhistorisch Museum te Leeuwarden.

H. T. VAN DER MEULEN

Bosgors

Op 26 mei 1958 tussen 9.45 en 10.30 uur nam ik, samen met Willy Borsje, Noor Bruins en Niny Heutink (leden van de afd. „Bonte Specht” der C.J.N.) tijdens een excursie in het Kroondomein tussen Hoog Soeren en Assel een *bosgors* waar. Onze aandacht werd getrokken door een geluid, dat leek op het klikken van een camerasluit. We ontdekten het vogeltje en meenden aanvankelijk met een *rietgors* te doen te hebben. Maar de helderwitte keel, de kaneelbruine borstband en de witte wenkbrauwstreep klopten daarmee niet. Op een afstand van tien meter zagen we, hoe de vogel zich aan de „kaars” van een den vastklemde. Toen wij dichterbij kwamen vloog hij (het bleek een „hij” te zijn) naar een andere den, waarbij het leek of hij op de grond zou strijken, maar vlak voor de stam steeg hij naar de top van de den. Opvallend was de grote bedrijvigheid.

Het terrein was moerasig bos, met hier en daar vijvers. We hadden de zon achter ons en konden de vogels (even later ontdekte we een tweede) van nabij observeren. Het ♀ had een bruine kop, het ♂ een zwarte. We konden tot geen andere conclusie komen, dan een paartje *bosgorzen* (*Emberiza rustica*).

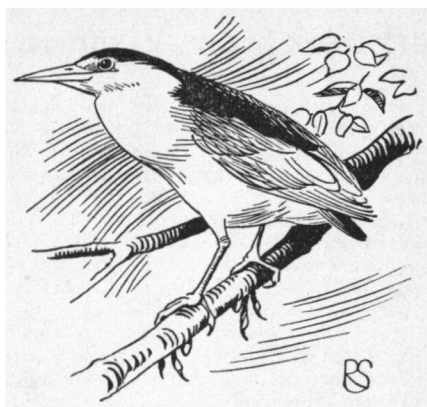
KLAAS FRANS

Stappenvorkstaartplevier

Ten oosten van de Amstelveenseweg in Amsterdam-Zuid ligt een ondergespoten weiland en daarnaast grasland met aarde. Er zijn daar natuurlijk veel vogels. Toen ik er op 27 mei 1958 met mijn kijker een *kievit* volgde, die een kraai weg joeg, kreeg ik een vogel in de kijker, die ik niet onmiddellijk herkende. Hij was wat kleiner dan een *visdiefje*, maar had wel de vorm en manier van vliegen van een sterntje. De vogel was bruin, met een witte stuit en een diep gevorkte zwarte staart. De onderkant van de vleugels was zwart en er liep een zwarte streep om de keel, die iets lichter was dan de borst, maar niet zo opvallend licht als bij afbeeldingen van de *vorkstaartplevier*. Het was volgens mij een *stappenvorkstaartplevier*. Ik heb hem niet zien zitten, maar toch heel goed gezien, van pl.m. 80 m door de kijker, tussen 17.30 en 17.50 uur.

J. W. DE ROEVER

(Prof. Voous vestigde er onze aandacht op, dat het bruin van de ondervleugels van de *vorkstaartplevier* in het veld vrijwel steeds zwart lijkt. De Roever meent echter, dat door de goede belichting een bruine kleur van de ondervleugels hem zou zijn opgevallen. — K.Z.).

Kwak (Cliché Alg. Handelsblad)

Ross' meeuw op Vlieland

Op 15 juni 1958 ontdekte ik met m'n vrouw in een moerasachtig terreintje in een van de Kroonpolders op Vlieland een meeuwtje, dat oppervlakkig gezien het meest leek op een *drieteenmeeuw*. Toen we de vogel echter goed bekeken, bleek al direkt, dat we of met een nieuwe soort of met een soort albino te doen hadden. De meeuw was niet schuw en we konden er dan ook dichtbij komen.

Opvallend was het kleine zwarte snaveltje, het zwarte oog en de zwarte band in de nek. Hoewel de poten ook een zwarte indruk op ons maakten, zijn deze in werkelijkheid bleekrood (A. Spaans en Dr. Kluijver). Van heel dichtbij kon je zien, dat de nekband een gerafelde indruk gaf en meer bruin dan zwart was. Bij de vliegende vogel zag je echter de band prachtig als een ring om de nek. Wanneer onze meeuw de kop tussen de schouders trok, wat heel vaak het geval was, leek het of de ring over de kop liep inplaats van in de nek.

Verder was de meeuw wit, met meeuwgrijze vleugels zonder enig zwart. Langs de vleugelachterrand liep een witte zoom. Rondstappend deed hij enigszins duifachtig aan. Ook zagen we hem een keer plat op de grond zitten met de kop tussen de rugveren.

Een minder opvallend veldkenmerk was, dat de vleugelpunten kruislings voorbij de staart uitstaken. Thuisgekomen beschikten we dus over heel wat gegevens. En door het raadplegen van het „Handbook of British Birds” kregen we het vermoeden, dat het een *Ross's gull* geweest kon zijn. Maar dan moest de meeuw ook roze zijn en die kleur miste ons exemplaar volkomen.

Tegelijkertijd met ons nam A. Spaans de meeuw waar en deze wist later de vogel te vangen. Door metingen met Dr. Kluijver is de meeuw toen met zekerheid gedetermineerd als een nieuwe soort voor Nederland n.l. *Rhodostethia rosea* (Nederlandse naam, voorgesteld door Spaans en ondergetekende: ringmeeuw).

De roze kleur schijnt alleen vroeg in het voorjaar aanwezig te zijn en al vroeg in de zomer (15 juni!) te verdwijnen. Daarom vind ik de afbeelding van het zomerkleed in het „Handbook” overdreven roze, vooral omdat de beschrijving luidt: „tinged rosy”.

De Ross' meeuw is in Europa slechts enkele malen waargenomen. Het is een broedvogel in N.O. Siberië.

B. BRAKEL